

עין משפט
נר מצוה

מה א מיי פֿין מה'ֿ כלי המקדש ה'ֿ ג:
מו א מיי שס הלכה ז:
א ג מיי פֿ"א מהלכות ערסין הלכה ח:

‏◈   ◈‏

תורה אור השלם

- צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוח תשמרו להקריב לי במועד: כמדובר כח 2. ותיקו לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושקטו אותו כל קול עדת ישראל בין הערבים: שנות יב 1
- ותלוים העשירים לכלם לאסף להקנין לחדתן ולבניהם ולצאיתם מלכשים ברוץ מוצלחים ובגבלים ובנרות עמדם מורה למובן ועמדם כהנים למאה ועשרים מחצרים בחצירות:

- דברי הימים ב ה יב אָקֶף תִּרְאֶשׁ תִּרְאֶשׁ וּמִשְׁתֶּרֶת וְכִרְתָּ יִצְחָל וְשִׁמְרִמֹּת וּדְחָאֵל וּמוֹתֶחֶת וְאַלְיָאֵב וּבִנְיָהוּ וְעֵבֶד אֱדֹם יִצְחָאֵל כְּכָל־בָּגְדִים וּבִבְנֹתַי וְאַסֶּף מִבְּצִלְתִּים מִמֶּנִּי:

- דברי הימים א טו ה ויצא העדר הראשון לאקף ליוסף גדולוֹה השני הוא ואחיו ובניו שבים עֶשֶׂר: דברי הימים א ח ט 6 ועמד שבע בני ואחיו קדמיאל ובניו בני יהודה כמדת לצבא על עשה המלאכה בבית האלהים בני תהרִי בָּנִיָּים וְחֲזַמְיֹתַי: עזרא ג ט 7. תודיעני ארז חיים שבע שמחות את פניך בנמנו במימק גזרת: תהלים טז א 8. למנצח על החגיגות: מומור לחד: תהלים יא כ 9. על עשור וצלי נבל עלִי הדין בבגד: תהלים צב ד 10. הודו לך בנגור בנגל עשור וקור לו: תהלים לב ג

‏◈   ◈‏

לעוי רש"י

^{צניבר"ט. ש. צלצלים, פערמינס.}

‏◈   ◈‏

שינויי נוסחאות

א' [אל הוד,] ט' ואמר לא אמר כד הוגא בר זכר עד מהא ועשרים [ומיתא אמר כד הוגא נמחק] (ש"ס.)
ג' ועשרים מחצצרים (ש"ס.)
ד' צ"ל משמיע.
ה' [עד לצעולם אין קטן נכנס] (ש"ס.)
ו' ושני נבלים (ש"ס.)
ז' צ"ל ואחיו ובניו,
ח' [עד עשה המלאכה בבית האלהים בני הנגיד בניהם ואחיהם הלויים (ש"ס.)
ט' לנקל ולהממיר [מינת וכו' נמחק] (ש"ס.)
י' וקריבו ובידם שני כצ"ל (ש"ס.)
י"א שתימירו שס (ש"ס.)
י"ב מלו קודם היום (ש"ס.)
י"ג אין עולין אותן קטנים למנין שנים עשר [ושאכל נמחק] (ש"ס.)
י"ד [לפי שבשם שנקבה קליה] (טו) נפיש קליה (ש"ס.)
י"ז לויס גדולים עט (ש"ס.)
י"ח מקטני. לישאא אחרנא הוא כלומר (ש"ס.)
י"ט הנאה שפישראל אע"פ שהוא שוה (ש"ס.)
כ' בני חנדי [מינת מורד נמחק] (ש"ס.)

‏◈   ◈‏

שיטה מקובצת

תוס' ד"ה אין קטן וכו'.
וחקשה רבינו אלתר. ללגין. דהא בקרא דמיתא נייעל הוא ובניו ואחיו שנים עשר ליפני מינה דאין פוחתין מ"יב לויס אלמא בניו גדולים משמע דילי ובר:

יג:

אין קמן נכנס בעזרה מנה"מ אמר ר' יוחנן [דאמר קרא] ויעמוד ישוע בניו ואחיו קדמיאל. והקשה רבינו אלחנן היכי ילפינן דקטן נכנס לעזרה לשיר צענה שהלויס עומדים לדוכן ואמר ר"י דרבי ליה מימורא דקרא כמיז צניהם ואמיהם הלויס וכמיז ישוע בניו קדמיאל ובניו בני יהודה בני ^[א] (מורד) [חמדד] צניהם למא לי והלא הוכיר כל אחד בניו אלא ש"מ דלהכי כתביה דהוה מיותר ומשמע קטנים:

הדרן עלך אין נערכין

(שי"ן לך"ד ע"ד ע"ה)

יש בערביין. מה בין שדה מקנה לשדה אחוזה כו'. והוא הדין דהוה מני למימר חילוק אחר צין שדה אחוזה לשדה מקנה שצדקה אחרת אס הקדישו וגאלו אחר מתחלק לכהנים ציוצל וצדקה מקנה אס הקדישו וגאלו אחר חוזר לצעלים ציוצל ולא נחת לפרושי אלא חילוק דשייך כשהוא עצמו פודהו: בעוצד

אין נערכין פרק שני ערכין

מזוקרין ד' ימים קודם לכן ונטלו יוס ראשון שנים לתמידים ונתנו שנים תחתיהם ^[א] ויצקרוס ציוס שני נטלו שנים מן הארצעה הנותרים ונתנו שנים תחתיהם ויוס שלשי נטלו שנים הנותרים מן הראשונים ונתנו שנים תחתיהן וכן לעולם נוטלים שנים ונותנים שנים ואותן שנתצקרו וניתנו שס יוס ראשון ראויים

ליוס רביעי ואותן שניתנו צשני ראויין צחמישי וכן חוזרין חלילה לעולם ונמנלאו כל התמידין הנשחטין מזוקרין ד' ימים קודם שמיטה עם יוס הציקור ויוס השמיטה כך שמעמי. וקשיא לי הא לא דמי לארצעה ימים דפסח דציקורו צעשור ושמיטתו צי"ד הרי ארצעה ימים לצד מיוס השמיטה ולכן נראה צעניי דשמונה נימנו שס ציוס מינוך ושעה דקמין צממתי הכי משמע אין פוחסים משעה כלומר שאפילו כשיטלו השנים צצכל יוס יא' וצתימרו שס שעה מזוקרין ולאחר כך קודם חלילה יצקרו שנים ויתנו שס והנך הואלי ולימתוהו אכתי צשעת נטילת השנים לא קחשיב להו. לא קסימנא צעלמלא דמי שמיז דמי מקלעי צמח ור"ה גבי הדדי מיצקר ההוא דשלשי צצצת צע"ש דהא לא מצי יא' היום לילך ולצקש טלה ולצקרו השמא הוי ארצעה ימים קודם שמיטה הכי נמי לעולם צענין ד' ימים קודם שמיטה: דיקא נמי. דסימנא צעלמלא הוה ולאו משום טעמנא דצצת וראש השנה קא צעי להו מדלא קמני לצצת ולשני ימים כו' דהוי משמע לאורך צצת ור"ה מדקמני כדי ש"מ כפי חשבוני הראוי לצצת ולראש השנה דהיינו שעה וסימנא צעלמא הוא: מנה"מ. דלללל לצד ומו לא: ופאסף. שס הלוי: עצינאן שר עבדי. דלחין אחד מועיל צלא חצירו שהן צ' חמיכות רחבות של מתכת ומכין זו על זו וקורין צינצ"ש: **ביתני**. אין. לוי קטן נכנס לעזרה לשום עבודה כגון לכצד את העזרה ולהסיף את הדלתות אלא שצדקה ואחר כך עומדים על הדוכן צציר אז נכנסים לויס קטנים לשורר עמהן: ולא היו. אותן קטנים: **אומרים צנצל וכונו** אלא צפה ליומן חנל צנעימה. ליתן חצלין צנעימות הלויס לפי שקול הלויס הקטנים דק ומתצל את קול הלויס הגדולים:
[ג' ד' ואין עולין למנין. שדה צלא מנו אותן לויס למנין שנים עשר לויס הצריכין לדוכן: ולא עולין. על האצטצא המוכנת לדוכן אלא צאריך היו עומדין: ולועזי. הלויס. שנלעריין את הלויס דמפרש צגמרא: **גב'** צנצל עשור. של עשר נימין. ולעולם הצא שמעני מדכתיב שיר חדש לשון זכר דשירות העולים הזה לשון נקבה דאמר צמצילת' א ט' כשס צנקצה זו וילדת כך תשועות הללו סופן לילד צרות אצל שיר של עולם הצא ל' זכר שאינו יולד:
(ט) מדמפיך ר' יהודה כנור צנצל עשור אלמא כנור היינו צנל:
(יז) דנפיש קליה כי צנל. וצנל עשוי כמפוח של נפחים ומוציא קול ע"י רוח: וסועדי. עוזרי א:
(י) לויס יז' עבו קלייהו. קטנים קטין קלייהו דק קולס:
מקטעי. יח' כלומר מקטעינן ועושים קולס דק דקי ופה ומלעריין הלויס שאין יכולים לצנסס קולס כמותן:

הדרן עלך אין נערכין

יש בערכין להקל ולהחמיר ובשדה אחוזה להקל ולהחמיר ובשור המועד שהמית העבד להקל ולהחמיר באונס וכמפתה ובמוציא שם רע להקל ולהחמיר יש בערכין להקל ולהחמיר כיצד יאחד שהעריך את הנאה שבישראל ואת הכעור שבישראל נותן חמשים סלע ואמר הרי דמי עלי בותא את שוויי: **גב'** יש בערכין להקל ט' וכו' ולהחמיר כיצד אחד שהעריך כו'. בישראל אין בעובד כוכבים לא לימא מתני' דלא כר"מ ^[א] דרתנן עובד כוכבים ר"מ אומר ערך אבל לא מעריך אפי' תימא ר"מ הוא הדין דאפילו עובד כוכבים נמי אלא מלחא

צרות אצל שיר של עולם הצא ל' זכר שאינו יולד:
(ט) מדמפיך ר' יהודה כנור צנצל עשור אלמא כנור היינו צנל:
(יז) דנפיש קליה כי צנל. וצנל עשוי כמפוח של נפחים ומוציא קול ע"י רוח: וסועדי. עוזרי א:
(י) לויס יז' עבו קלייהו. קטנים קטין קלייהו דק קולס:
מקטעי. יח' כלומר מקטעינן ועושים קולס דק דקי ופה ומלעריין הלויס שאין יכולים לצנסס קולס כמותן:

הדרן עלך אין נערכין

להקל.י. ט' **נאח צנישראל.** שוה מאה מנה אין נותן אלא ג' סלע:
לפחמיר. שהמעריך הכעור שצישראל אפי' אינו שוה אלא ה' סלעים נותן ג' סלעים מן עשרים עד צן ס':
(י) צדעה אחוזה. צמקדיש שדה אחוזה: **שעריך.** שאמר ערך פלוני עלי: **גב'** בעוצד כוכבים לא. שאס אמר ישראל ערך עובד כוכבים פלוני עלי לא אמר כלום דעוצד כוכבים אינו נעך: **נערך אצל לא מעריך.** טעמא מפרש צפ"ק (ועלי דף ה:):

מילתא

ביום ראשון ששה מבוקרין שחט שנים מהם ביום ראשון והביא שנים תחתיהן נשתיירו ד' מבוקרין ושנים שאינם מבוקרין [הרי ד'] וביום שני יחשט שנים מן המבוקרין ומביא שנים אחרים תחתיהן [וביום ג' יחשט ב' מבוקרים וביא ב' אחרים תחתיהן] אותן שהביא ביום ראשון תחת אותן ששחט יהו ראויין להקריב ביום רביעי שהרי הן מבוקרין ד' ימים ומקצת יום ד' [היון ככולו ואותן שהביא ביום ה' יהיו ראויין ביום ה' ושל יום ג' ליום ד' ושל יום ד' לשבת [ושל יום ה' ליום א'] וכן חוזר חלילה והיו בכל יום ב' מבוקרין הלכך אין פוחתים בלשכה משעה טלאים המבוקרים. מצייתים היינו צלצל:
[בין דחיא עיבידתא עבדי וחד נברא שמכח זה בזה קרו לחו חד צלצל]: שנאמר הוא ואחיו ובניו שנים עשר שחילקו הלויים לכי"ז [משמרות כנגד כיד' משמרות כחונה והגיע לכל משמר ייב כדכתיב בדברי הימים בכל אחד הוא ואחיו ובניו שנים עשר וכשוצחקו כולם ביא לכל משמר שנים עשר: מתני'. אין חקפן. בן לוי: **נכנס לעזרה לעיבודת.** לשיר: **אלא בשעה שחללים.** הגדולים עומדין [בשירן] שהיו קטני הלויס נכנסין לסייע את הלויס בשיר: ולא היו **אומרים** [אותן] החינוקות השירה: לא **בנבל** ולא **בבנור** **אלא בפה** ברי ליתן חבל בנעימה כלומר לפי שקול הילדים הוא דק היה קולן מנעים את השירה כמו תבלין המנעים את המאכל:
[גב'] שנאמר בניו. ובני יהודה היו קטנים מלמד שכולן היו מנצחים בשיר גדולים וקטנים: עלי עשור ועלי נבל. כלומר היה [עשור] בנימין: ואומר חזרו לאי בבנור **בנבל** עשור ולא כתיב ובנבל אלמא [קסבר] דחד הוא: **איירי דנפשי** ניטין [ידידת]. דכינור לעולם הבא: **ונפיש** קליה ב' נבל באותו נבל שמכוסה בעור הכרס קרי ליה נבל:
[אין עולין למנין אותו תינוק א'] אין עולין למנין ייב לויס: **ולא עומדין בדיבן** באותו מקום בבהר שהלויס עומדין שם: וסועדי הלויס. מסייעי הלויס בשיר: חגי. הקטנים **קמפסין** מקטינין קולן שקולין דק והני הגדולים לא **קמפסין** קולן שקולין עבה משום הכי קרי להו צעירי' [הלויס]:
הדרן עלך אין בערכין יש בערכין [להקל ולהחמיר. שאם תעריך את הנאה שבישראל אינו נותן אלא ג' סלע: ולהחמיר. שאם תעריך את הכעור שבישראל אינו נותן נמי ג' סלע]: **בישראל** אין. כלומר מדקתיב הנאה שבישראל ולא קתי [את] הנאה שבעבד כוכבים [לימא מתני' כו':

מסורת הש"ס

(א) מנילת תענית פ"א [פסחים יז. מנחות מט:].
ג' לעיל ה:
א ג מיי פ"א מהלכות ערסין דף יז'.

‏◈   ◈‏

הגהות הב"ח

(א) גב' ארבעה ימים קודם שמיטה צ"ב עיין צממות דף ג ע"ה:
(ב) רש"י ד"ה צנצל וכו' שאינו יולד ומדמפיך רבי יהודה כצ"ל והדיא:
(ג) ד"ה וסועדי עוזרי הס"ד ואח"כ מ"ה הגי כו' גדולים עבה:
(ד) ד"ה צענה אחוזה ודי' ששעריך צ"ל קודם ד"ה נאח צנישראל שוה מאה:

‏◈   ◈‏

מוסף רש"י

הקדיש ג' אילנות. שמיז שדה האילן והקדיש קרקע עמולן כל הצריך ליעוקס, וצנעימות מיייר. דלילי צאילנות וקנים אמרו צלא יספור צצית סאה לריך לצשעה [ושב"ס י"ב עב. וי"ש פ"י כל הבריתא בארוכה]. הקדיש את כוליה. דצעין יפה מקדיש כמו נותן (שס טא). ר"ש אומר לא הקדיש. מכל אותן צצרים שאמננו גבי מוכר צלא מכו, דמקדיש דעתו דצעת מוכר, שלא הקדיש אלא מה שפירש. אלא חרוב המורכב כו'. דלע"ג דבני מריסת שדה אין ממויין סאכ מוקדיש (שס). מניין ללוקח דעה לחוזה אס הקדישה ולא צלאה קודם ציוצל ומכירה גיוביז לחמר אינה נגזלת עוד, וספחא צילאה ציוצל מיד הלקוח מן הגומר מתחלקת להסינס. שנאמר [ויקרא כו] ואס לא יגאל את השדה וגו' והיה שדה צאלתו וגו', וסדה מקנה שפוקדיש ולא צלאה ומכירה הגומר כספחא צילאה ציוצל חורות צנעלים, והלכאסינס שמיכרו למקדיש, שנאמר צשנת ציוצל יסוב השדה לשכר קניסו מאתו וגו'. מנין ללוקח שדה מאביו והקדישה. כמי צציו עבודה צידו שדה מקנה. ואחר כך מת אביו. ועשית לו לחוזה, מנין שתחא לפניו ככדה אחרוה. אס לא צלאה ומכירה הגומר ציוצלנא להסינס ציוצל (גיטין טח) לפדוטה צסלע ופועדין לשנה (רשב"ם ב"ב עב). אשר לא משרדה אחרות. קרא ימירל הוא (גיטין טח) וספח דקרא ומנן את העיכך (ב"ב שס). שדה שאינה ראויה. צשעה שפקדישם ליוס לו שדה אחוזה לעולם (גיטין טח) היום ולמחר כגון שנקחה מאחר אי נמי מאכיו ולא מן קודם היסוב (ב"ב שס). יצתה זו כו'. וכו"ש מת אביו ואח"כ הקדישה דכשעת הקדש ככר הימה אחוזה (גיטין טח). ד' מאיר אבנור. זו אינה שדה אחוזה וחזותה לו מתמת אכיו שמכירה לו וקרא כי סאח למת אכיו ואחר כך הקדישה אחא (שס) שהיה שדה אחוזה צשעה שהקדישה, דלילו לא מת אכיו הימה חוזרת ציוצל לאכיו דכמיז צשנת היובל יסוב השדה לשכר קניסו מאתו, ועמה כשמת אכיו הרי היא לו שדה אחוזה, אכל הקדישה ואח"כ מת אכיו ס"ל לרי"מ דליתנה כשדה אחוזה (ב"ב שס).

‏◈   ◈‏

רבינו גרשום

שיחיו מבוקרין ד' ימים קודם שחיבת. הא כיצד היה לנו

ביום ראשון ששה מבוקרין שחט שנים מהם ביום ראשון והביא שנים תחתיהן נשתיירו ד' מבוקרין ושנים שאינם מבוקרין [הרי ד'] וביום שני יחשט שנים מן המבוקרין ומביא שנים אחרים תחתיהן [וביום ג' יחשט ב' מבוקרים וביא ב' אחרים תחתיהן] אותן שהביא ביום ה' יהיו ראויין ביום ה' ושל יום ג' ליום ד' ושל יום ד' לשבת [ושל יום ה' ליום א'] וכן חוזר חלילה והיו בכל יום ב' מבוקרין הלכך אין פוחתים בלשכה משעה טלאים המבוקרים. מצייתים היינו צלצל:
[בין דחיא עיבידתא עבדי וחד נברא שמכח זה בזה קרו לחו חד צלצל]: שנאמר הוא ואחיו ובניו שנים עשר שחילקו הלויים לכי"ז [משמרות כנגד כיד' משמרות כחונה והגיע לכל משמר ייב כדכתיב בדברי הימים בכל אחד הוא ואחיו ובניו שנים עשר וכשוצחקו כולם ביא לכל משמר שנים עשר: מתני'. אין חקפן. בן לוי: **נכנס לעזרה לעיבודת.** לשיר: **אלא בשעה שחללים.** הגדולים עומדין [בשירן] שהיו קטני הלויס נכנסין לסייע את הלויס בשיר: ולא היו **אומרים** [אותן] החינוקות השירה: לא **בנבל** ולא **בבנור** **אלא בפה** ברי ליתן חבל בנעימה כלומר לפי שקול הילדים הוא דק היה קולן מנעים את השירה כמו תבלין המנעים את המאכל:
[גב'] שנאמר בניו. ובני יהודה היו קטנים מלמד שכולן היו מנצחים בשיר גדולים וקטנים: עלי עשור ועלי נבל. כלומר היה [עשור] בנימין: ואומר חזרו לאי בבנור **בנבל** עשור ולא כתיב ובנבל אלמא [קסבר] דחד הוא: **איירי דנפשי** ניטין [ידידת]. דכינור לעולם הבא: **ונפיש** קליה ב' נבל באותו נבל שמכוסה בעור הכרס קרי ליה נבל:
[אין עולין למנין אותו תינוק א'] אין עולין למנין ייב לויס: **ולא עומדין בדיבן** באותו מקום בבהר שהלויס עומדין שם: וסועדי הלויס. מסייעי הלויס בשיר: חגי. הקטנים **קמפסין** מקטינין קולן שקולין דק והני הגדולים לא **קמפסין** קולן שקולין עבה משום הכי קרי להו צעירי' [הלויס]:
הדרן עלך אין בערכין יש בערכין [להקל ולהחמיר. שאם תעריך את הנאה שבישראל אינו נותן אלא ג' סלע: ולהחמיר. שאם תעריך את הכעור שבישראל אינו נותן נמי ג' סלע]: **בישראל** אין. כלומר מדקתיב הנאה שבישראל ולא קתי [את] הנאה שבעבד כוכבים [לימא מתני' כו':

(א) נצ"ל אותן תינוקות. ג' במהדורות היי"ד אלתן: רצוערי.